

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 7 juni 2018*

”Begäran om förhandsavgörande – Skydd för geografiska beteckningar för spritdrycker – Förordning (EG) nr 110/2008 – Artikel 16 a–c – Bilaga III – Den registrerade geografiska beteckningen ’Scotch Whisky’ – Whisky som framställs i Tyskland och saluförs under beteckningen ’Glen Buchenbach’”

I mål C-44/17,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Landgericht Hamburg (Regionala domstolen i Hamburg, Tyskland) genom beslut av den 19 januari 2017, som inkom till domstolen den 27 januari 2017, i målet

Scotch Whisky Association, The Registered Office

mot

Michael Klotz,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J. L. da Cruz Vilaça samt domarna E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger (referent) och F. Biltgen,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Scotch Whisky Association, genom K. H. Reuer och W. Baars, Rechtsanwältinnen,
- Michael Klotz, genom S. J. Mühlberger, Rechtsanwalt,
- Greklands regering, genom G. Kanellopoulos, E. Leftheriotou, M. Tassopoulou och E. Chroni, samtliga i egenskap av ombud,
- Frankrikes regering, genom D. Colas, S. Horrenberger och E. de Moustier, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

- Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av F. Varrone, avvocato dello Stato,
- Nederländernas regering, genom M. K. Bulterman och C. S. Schillemans, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom B. Eggers, D. Bianchi och I. Naglis, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 22 februari 2018 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 16 a–c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89 (EUT L 39, 2008, s. 16).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan Scotch Whisky Association och å andra sidan Michael Klotz, en internetbaserad återförsäljare av whisky. Målet rör ett yrkande om att nämnda person ska åläggas att upphöra med saluföringen av en i Tyskland framställd whisky med namnet ”Glen Buchenbach”.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 I skäl 2 i förordning nr 110/2008 anges följande:

”Spritdryckssektorn är av stor betydelse för konsumenter, producenter och jordbrukssektorn i [Europeiska unionen]. Syftet med bestämmelserna på spritdrycksområdet bör vara att få ett konsumentskydd på hög nivå, att förhindra vilseledande förfaranden, samt att uppnå en marknad som kännetecknas av öppenhet och sund konkurrens. ...”

- 4 Skäl 4 i den förordningen har följande lydelse:

”För att säkerställa en mer systematisk lagstiftning för spritdrycker bör denna förordning innehålla klart definierade kriterier för framställning, beskrivning, presentation och märkning av spritdrycker, samt för skydd av geografiska beteckningar.”

- 5 Skäl 14 i förordningen har följande lydelse:

”Eftersom rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel [(EUT L 93, 2006, s. 12), i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 1791/2006 av den 20 november 2006 (EUT L 363, 2006, s. 1)] inte gäller för spritdrycker bör regler för skydd av geografiska beteckningar för spritdrycker fastställas i den här förordningen. Geografiska beteckningar bör registreras, och i de fall en spritdrycks kvalitet, rykte eller andra egenskaper i allt väsentligt kan tillskrivas dess geografiska ursprung bör det anges att drycken har sitt ursprung i ett land, eller i en region eller en plats i ett land.”

- 6 I artikel 16 i förordning nr 110/2008, med rubriken ”Skydd för geografiska beteckningar”, föreskrivs följande:
- ”... [D]e geografiska beteckningar som är registrerade i bilaga III [ska] vara skyddade mot
- a) varje form av direkt eller indirekt användning i kommersiellt syfte när det gäller produkter som inte omfattas av registreringen, i den mån en sådan produkt är jämförbar med en spritdryck som är registrerad under den geografiska beteckningen i fråga, och i den mån en sådan användning drar fördel av den registrerade geografiska beteckningens rykte,
 - b) varje form av obehörigt bruk, imitation eller anspelning, även om produktens rätta ursprung anges eller om den geografiska beteckningen används i översättning eller åtföljs av ett uttryck som ’liknande’, ’typ’, ’stil’, ’framställd i’, ’smak’ eller liknande ord,
 - c) varje form av annan falsk eller vilseledande beteckning i fråga om härkomst, ursprung, art eller väsentliga egenskaper som anges i beskrivningen, presentationen eller märkningen av produkten och som kan ge en falsk bild av dess ursprung,
 - d) varje annan form av agerande som kan vilseleda konsumenten om produktens verkliga ursprung.”
- 7 I bilaga III till förordningen, med rubriken ”Geografiska beteckningar”, anges att ”Scotch Whisky” har registrerats som geografisk beteckning i produktkategori 2, det vill säga ”Whisky/Whiskey”, med Förenade kungariket (Skottland) som ursprungsland.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 8 Scotch Whisky Association är en organisation bildad enligt skotsk rätt som bland annat har som målsättning att slå vakt om handeln med skotsk whisky såväl i Skottland som utomlands.
- 9 Michael Klotz saluför via en webbplats en whisky med namnet ”Glen Buchenbach”. Whiskyn framställs vid destilleriet Waldhorn, som är beläget i Berglen, i dalen Buchenbach, i Schwaben (Tyskland).
- 10 På whiskyflaskornas etikett återfinns – förutom en stiliserad teckning av ett jakthorn (”Waldhorn” på tyska) – följande upplysningar: ”Waldhornbrennerei” (destilleriet Waldhorn), ”Glen Buchenbach”, ”Swabian Single Malt Whisky” (schwabisk single malt-whisky), ”500 ml”, ”40 % vol”, ”Deutsches Erzeugnis” (tysk produkt) och ”Hergestellt in den Berglen” (framställd i Berglen).
- 11 Scotch Whisky Association väckte talan vid Landgericht Hamburg (Regionala domstolen i Hamburg, Tyskland) bland annat för att få saluföringen av denna whisky, som inte är en skotsk whisky, under benämningen ”Glen Buchenbach” att upphöra. Som grund för talan anfördes att användningen av denna benämning särskilt strider mot artikel 16 a–c i förordning nr 110/2008, som skyddar de geografiska beteckningar som är registrerade i bilaga III till den förordningen, bland annat ”Scotch Whisky”.
- 12 Enligt Scotch Whisky Association innebär dessa bestämmelser att den geografiska beteckning som registrerats för en spritdryck inte bara är skyddad mot användningen av denna beteckning, utan även mot omnämmanden som ger associationer till beteckningens geografiska ursprung. I Skottland används benämningen ”Glen” i mycket stor utsträckning i stället för ordet ”valley”, och bland annat som ett märkesinslag i namnen på skotska whisky-sorter. Därför förknippar omsättningskretsen denna benämning med Skottland och Scotch Whisky, oaktat de övriga ord som har lagts till på etiketten och som anger att produkten kommer från Tyskland. Michael Klotz har yrkat att talan ska ogillas.

13 Landgericht Hamburg (Regionala domstolen i Hamburg) har konstaterat att utgången i målet beror på tolkningen av artikel 16 a–c i förordning nr 110/2008. Mot denna bakgrund beslutade den att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Krävs det för en ’indirekt användning i kommersiellt syfte’ av en registrerad geografisk beteckning [för en spritdryck] i den mening som avses i artikel 16 a i förordning nr 110/2008 att den registrerade geografiska beteckningen används i en form som är identisk eller som uppvisar fonetiska och/eller visuella likheter, eller är det tillräckligt att den omtvistade beståndsdelens kännetecken väcker någon form av association hos omsättningskretsen till den registrerade geografiska beteckningen eller det geografiska området?

Om detta är tillräckligt: Påverkar även det sammanhang i vilket den omtvistade beståndsdelens kännetecken används bedömningen av huruvida det föreligger en ’indirekt användning i kommersiellt syfte’, eller kan detta sammanhang inte medföra att det är uteslutet att en indirekt användning i kommersiellt syfte av den registrerade geografiska beteckningen föreligger, inte ens om den omtvistade beståndsdelens kännetecken åtföljs av en uppgift om produktens rätta ursprung?

2) Krävs det för en ’anspelning’ på en registrerad geografisk beteckning i den mening som avses i artikel 16 b i förordning nr 110/2008 att det föreligger en fonetisk och/eller visuell likhet mellan den registrerade geografiska beteckningen och den omtvistade beståndsdelens kännetecken, eller är det tillräckligt att den omtvistade beståndsdelens kännetecken väcker någon form av association hos omsättningskretsen till den registrerade geografiska beteckningen eller det geografiska området?

Om detta är tillräckligt: Påverkar även det sammanhang i vilket den omtvistade beståndsdelens kännetecken används bedömningen av huruvida det föreligger en ’anspelning’, eller kan detta sammanhang inte medföra att det är uteslutet att användningen av den omtvistade beståndsdelens kännetecken innebär en rättsstridig anspelning, inte ens om den omtvistade beståndsdelens kännetecken åtföljs av en uppgift om produktens rätta ursprung?

3) Påverkar det sammanhang i vilket den omtvistade beståndsdelens kännetecken används bedömningen av huruvida det föreligger en ’annan falsk eller vilseledande beteckning’ i den mening som avses i artikel 16 c i förordning ... nr 110/2008, eller kan detta sammanhang inte medföra att det är uteslutet att det föreligger en vilseledande beteckning, inte ens om den omtvistade beståndsdelens kännetecken åtföljs av en uppgift om produktens rätta ursprung?”

Prövning av begäran om återupptagande av den muntliga delen av förfarandet

14 Efter det att generaladvokaten föredragit sitt förslag till avgörande begärde Scotch Whisky Association, genom skrivelse av den 15 mars 2018, att den muntliga delen av förfarandet skulle återupptas i enlighet med artikel 83 i domstolens rättegångsregler.

15 Scotch Whisky Association har till stöd för sin begäran i huvudsak gjort gällande att generaladvokatens resonemang i punkterna 66–68 och i punkterna 107 och 108 i sitt förslag till avgörande grundar sig på en ofullständig och felaktig framställning av de faktiska omständigheterna, vilken återfinns i beslutet om hänskjutande, vilket betyder att dessa resonemang är felaktiga. Scotch Whisky Association önskar få möjlighet att under en förhandling bemöta dessa resonemang och samtidigt korrigera och komplettera uppgifterna om de faktiska omständigheterna.

16 Enligt artikel 83 i domstolens rättegångsregler får domstolen efter att ha hört generaladvokaten, när som helst, besluta att den muntliga delen av förfarandet ska inledas eller återupptas, bland annat om domstolen anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet, eller om en part,

efter det att den muntliga delen har förklarats avslutad, har lagt fram en ny omständighet som kan ha ett avgörande inflytande på målets utgång, eller om målet ska avgöras på grundval av ett argument som inte har avhandlats mellan parterna eller de berörda som avses i artikel 23 i stadgan för Europeiska unionens domstol.

- 17 Så är inte fallet i detta mål. Domstolen anser nämligen att den, efter att ha hört generaladvokaten, har tillräcklig kännedom om omständigheterna för att avgöra målet och att detta inte behöver avgöras på grundval av argument som inte har avhandlats mellan nämnda parter eller berörda.
- 18 Det har inte heller hävdats att någon av parterna i det nationella målet eller någon av de berörda, efter det att den muntliga delen av det förevarande förfarandet förklarats avslutad, har lagt fram en ny omständighet som kan ha ett avgörande inflytande på målets utgång.
- 19 Scotch Whisky Associations begäran om att det muntliga förfarandet ska återupptas ska följaktligen avslås.

Prövning av tolkningsfrågorna

Inledande anmärkningar

- 20 Båda parterna i målet vid den nationella domstolen har i det föreliggande målet anfört invändningar mot såväl lydelsen som innehållet i beslutet om hänskjutande.
- 21 Scotch Whisky Association har å sin sida kritiserat den hänskjutande domstolen för en undermålig formulering av tolkningsfrågorna och, i det skriftliga yttrandet, föreslagit att dessa frågor ska reformuleras om.
- 22 Enligt fast rättspraxis ankommer det uteslutande på de nationella domstolarna, vid vilka tvisten anhängiggjorts och som har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i varje enskilt mål bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till domstolen (dom av den 4 april 2000, Darbo, C-465/98, EU:C:2000:184, punkt 19). Framför allt ankommer det uteslutande på den nationella domstolen att fastställa och formulera sådana frågor. Parterna i det nationella målet får inte ändra frågornas innehåll (dom av den 18 juli 2013, Consiglio Nazionale dei Geologi, C-136/12, EU:C:2013:489, punkterna 29 och 31 och där angiven rättspraxis, och dom av den 6 oktober 2015, T-Mobile Czech Republic och Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, punkt 28 och där angiven rättspraxis). En begäran från en part i det nationella målet om att frågorna ska omformuleras på det sätt som denna part anger kan därför inte bifallas.
- 23 Michael Klotz anser, å sin sida, att den hänskjutande domstolen har lämnat en förkortad version av de faktiska omständigheterna som är ofullständig, och han har inkommit med uppgifter för att komplettera denna redogörelse.
- 24 Det ska dock erinras om att enligt det samarbetsförfarande som har införts genom artikel 267 FEUF ankommer det inte på EU-domstolen utan på den nationella domstolen att fastställa de faktiska omständigheter som har gett upphov till målet och att bedöma vilka följder dessa får för det mål som den nationella domstolen har att avgöra (dom av den 3 september 2015, Costea, C-110/14, EU:C:2015:538, punkt 13, och dom av den 10 mars 2016, Safe Interenvíos, C-235/14, EU:C:2016:154, punkt 119). Dessutom ankommer det på EU-domstolen, i enlighet med fördelningen av behörighet mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna, att beakta den faktiska och rättsliga bakgrunden

till tolkningsfrågorna såsom den angetts i beslutet om hänskjutande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 25 oktober 2001, *Ambulanz Glöckner*, C-475/99, EU:C:2001:577, punkt 10, och dom av den 28 juli 2016, *Kratzer*, C-423/15, EU:C:2016:604, punkt 27).

Den första frågan

- 25 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 16 a i förordning nr 110/2008 ska tolkas så, att det för att det ska anses föreligga ”indirekt användning i kommersiellt syfte” av en registrerad geografisk beteckning krävs att den omtvistade beståndsdelen används i en form som är identisk med den berörda beteckningen eller som uppvisar fonetiska och/eller visuella likheter med den, eller om det är tillräckligt att denna beståndsdel väcker någon form av association hos omsättningskretsen till den registrerade geografiska beteckningen eller det geografiska område som den hänför sig till.
- 26 För det fall domstolen finner att det är tillräckligt med någon form av idémässig association till den registrerade geografiska beteckningen eller det geografiska område som denna hänför sig till, för att det ska anses föreligga ”indirekt användning i kommersiellt syfte” av beteckningen i den mening som avses i artikel 16 a i förordning nr 110/2008, önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida den bestämmelsen ska tolkas så att det sammanhang som den omtvistade beståndsdelen ingår i ska beaktas vid bedömningen av huruvida det föreligger ”indirekt användning i kommersiellt syfte”, och närmare bestämt om den omständigheten att nämnda beståndsdel åtföljs av en precisering avseende produktens rätta ursprung ska beaktas, vilket skulle innebära att det med hjälp av de uppgifter som lämnas i detta sammanhang är möjligt att i slutändan vederlägga påståendet att det rör sig om indirekt användning i kommersiellt syfte.
- 27 Enligt fast rättspraxis ska vid tolkningen av en unionsbestämmelse inte bara lydelsen beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (se, bland annat, dom av den 23 januari 2018, *Piotrowski*, C-367/16, EU:C:2018:27, punkt 40, och dom av den 7 februari 2018, *American Express*, C-304/16, EU:C:2018:66, punkt 54).
- 28 När det för det första gäller lydelsen i artikel 16 a i förordning nr 110/2008, framgår det att denna bestämmelse skyddar registrerade geografiska beteckningar mot ”varje form av direkt eller indirekt användning i kommersiellt syfte när det gäller produkter som inte omfattas av registreringen, i den mån en sådan produkt är jämförbar med en spritdryck som är registrerad under den geografiska beteckningen i fråga, och i den mån en sådan användning drar fördel av den registrerade geografiska beteckningens rykte”.
- 29 Bruket av ordet ”användning” i denna bestämmelse, visar per definition, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 28 i sitt förslag till avgörande, att det omtvistade kännetecknet gör bruk av den geografiska beteckningen som sådan, i den form som den har registrerats, eller åtminstone i en form som uppvisar ett så nära samband med denna – fonetiskt och/eller visuellt – att det omtvistade kännetecknet uppenbarligen inte kan särskiljas från den.
- 30 Det har redan slagits fast att användning av ett varumärke som innehåller en geografisk beteckning, eller en term som motsvarar denna beteckning och en översättning av beteckningen, för spritdrycker som inte uppfyller kraven för att denna beteckning ska få användas, i princip utgör en direkt användning av denna geografiska beteckning i den mening som avses i artikel 16 a i förordning nr 110/2008 (dom av den 14 juli 2011, *Bureau national interprofessionnel du Cognac*, C-4/10 och C-27/10, EU:C:2011:484, punkt 55, och dom av den 20 december 2017, *Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne*, C-393/16, EU:C:2017:991, punkt 34).

- 31 För att en situation ska omfattas av artikel 16 a i förordning nr 110/2008 krävs det således att det omtvistade kännetecknet gör bruk av en beteckning som är identisk med den registrerade geografiska beteckningen, eller åtminstone är mycket lik den fonetiskt och/eller visuellt.
- 32 Det ska emellertid enligt lydelsen i denna bestämmelse göras en åtskillnad mellan de situationer där användningen är "direkt" till sin karaktär, och de situationer där den är av "indirekt" karaktär. Domstolen delar generaladvokatens uppfattning enligt punkt 30 i förslaget till avgörande, där det anges att till skillnad från en "direkt" användning, som innebär att den skyddade geografiska beteckningen anges direkt på den berörda produkten eller på dess egen ytterförpackning, innebär en "indirekt" användning att den skyddade geografiska beteckningen förekommer i kompletterande marknadsförings- eller informationsmaterial, exempelvis i reklam för produkten eller i produktdokumentationen.
- 33 För det andra konstaterar domstolen, vad beträffar det sammanhang i vilket artikel 16 a i förordning nr 110/2008 används, att denna bestämmelses tillämpningsområde nödvändigtvis måste skilja sig från tillämpningsområdet för de övriga reglerna om skydd för registrerade geografiska beteckningar i leden b–d i samma artikel. Bestämmelsen ska bland annat skiljas från den situation som faller under led b i samma artikel, vilket avser "varje form av obehörigt bruk, imitation eller anspelning", det vill säga de situationer i vilka det omtvistade kännetecknet inte använder den geografiska beteckningen som sådan, utan leder tankarna till den på ett sådant sätt att konsumenterna gör en tillräckligt stark koppling mellan detta kännetecken och den registrerade geografiska beteckningen.
- 34 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 32 i sitt förslag till avgörande skulle artikel 16 b i förordning nr 110/2008 förlora sin ändamålsenliga verkan om led a i samma artikel tolkades extensivt på det sätt som avses i den första tolkningsfrågan, eftersom led a då skulle vara tillämpligt så snart det omtvistade kännetecknet hos omsättningskretsen gav upphov till någon form av idémässig association till en registrerad geografisk beteckning eller till det geografiska område som det hänför sig till.
- 35 För det tredje är den tolkningen att det för att det ska anses föreligga en indirekt användning i kommersiellt syfte av en registrerad geografisk beteckning krävs att den omtvistade beståndsdelen används i en form som är identisk med den berörda beteckningen eller som uppvisar fonetiska och/eller visuella likheter med den, bättre lämpad för att säkerställa uppfyllandet av de mål som eftersträvas genom förordning nr 110/2008 och särskilt genom dess artikel 16 a.
- 36 Systemet med att registrera geografiska beteckningar för spritdrycker i förordning nr 110/2008 har som syfte, såsom anges i skäl 2 i förordningen, att få till stånd ett konsumentskydd på hög nivå, att förhindra vilseledande förfaranden och att uppnå en marknad som kännetecknas av öppenhet och sund konkurrens (dom av den 21 januari 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punkt 24).
- 37 Domstolen har dessutom redan slagit fast att det skydd som geografiska beteckningar ges i artikel 16 i nämnda förordning ska tolkas utifrån syftet med registreringen av sådana beteckningar, vilket såsom framgår av skäl 14 i denna förordning är att göra det möjligt att identifiera spritdrycker som har sitt ursprung i ett visst område, om dessa dryckers kvalitet, rykte eller andra egenskaper i allt väsentligt kan tillskrivas detta geografiska ursprung (dom av den 21 januari 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punkt 23 och där angiven rättspraxis).
- 38 Såsom generaladvokaten konstaterade i punkt 38 i sitt förslag till avgörande är bestämmelserna i förordning nr 110/2008, och särskilt de i artikel 16, avsedda att förhindra missbruk av skyddade geografiska beteckningar, vilket inte endast gagnar köparna, utan även de producenter som har gjort ansträngningar för att garantera att produkter som lagligen bär sådana beteckningar har de förväntade egenskaperna (se, analogt, dom av den 14 september 2017, EUIPO/Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto, C-56/16 P, EU:C:2017:693, punkt 82, och dom av den 20 december 2017, Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne, C-393/16, EU:C:2017:991, punkt 38). I detta sammanhang

förbjuder artikel 16 a närmare bestämt att aktörer använder en registrerad geografisk beteckning i kommersiellt syfte för produkter som inte omfattas av registreringen, framför allt i syfte att dra otillbörlig fördel av denna geografiska beteckning.

- 39 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första frågan besvaras på följande sätt: Artikel 16 a i förordning nr 110/2008 ska tolkas så, att det krävs att den omtvistade beståndsdelen används i en form som är identisk med den berörda beteckningen eller som uppvisar fonetiska och/eller visuella likheter med den för att det ska anses föreligga 'indirekt användning i kommersiellt syfte' av en registrerad geografisk beteckning. Det är således inte tillräckligt att denna beståndsdelen väcker någon form av association hos omsättningskretsen till beteckningen i fråga eller det geografiska område som den hänför sig till.
- 40 Med hänsyn till svaret på den första delen av den första frågan saknas anledning att besvara den andra delen av denna fråga.

Den andra frågan

- 41 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 16 b i förordning nr 110/2008 ska tolkas så, att det krävs att den omtvistade beståndsdelen ska likna beteckningen i fråga fonetiskt och/eller visuellt för att det ska anses föreligga en "anspelning" på en registrerad geografisk beteckning, eller om det är tillräckligt att denna beståndsdelen väcker någon form av association hos omsättningskretsen till beteckningen eller det geografiska område som den hänför sig till.
- 42 För det fall domstolen finner att det är tillräckligt med någon form av idémässig association till den registrerade geografiska beteckningen eller det geografiska område som denna hänför sig till, för att det ska anses föreligga en "anspelning" på beteckningen i den mening som avses i artikel 16 b i förordning nr 110/2008, önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida den bestämmelsen ska tolkas så att det sammanhang som den omtvistade beståndsdelen ingår i ska beaktas vid bedömningen av huruvida det föreligger en "anspelning", och närmare bestämt om den omständigheten att nämnda beståndsdelen åtföljs av en precisering avseende produktens rätta ursprung ska beaktas, vilket skulle innebära att det med hjälp av de uppgifter som lämnas i detta sammanhang är möjligt att i slutändan vederlägga påståendet att det rör sig om en "anspelning".
- 43 För att kunna lämna ett användbart svar på frågan från den hänskjutande domstolen ska det erinras om att artikel 16 b i förordning nr 110/2008 skyddar "geografiska beteckningar" mot "varje ... anspelning, även om produktens rätta ursprung anges eller om den geografiska beteckningen används i översättning eller åtföljs av ett uttryck som 'liknande', 'typ', 'stil', 'framställd i', 'smak' eller liknande ord".
- 44 Enligt EU-domstolens praxis omfattar begreppet "anspelning" det tänkta fallet att det ord som används för att benämna en produkt innehåller en del av en skyddad geografisk beteckning, så att produktnamnet får konsumenten att som referensbild tänka på den vara som omfattas av den skyddade beteckningen (dom av den 21 januari 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punkt 21 och där angiven rättspraxis).
- 45 För att det ska föreligga en "anspelning" i den mening som avses i artikel 16 b i förordning nr 110/2008, har EU-domstolen sålunda slagit fast att det ankommer på den nationella domstolen att pröva inte bara huruvida det ord som används för att benämna produkten i fråga innehåller en del av en skyddad geografisk beteckning, utan även huruvida produktnamnet får konsumenten att som referensbild tänka på den vara som omfattas av den skyddade beteckningen. Den nationella domstolen ska således huvudsakligen grunda sig på konsumentens förväntade reaktion vad gäller det ord som

används för att benämna produkten i fråga, och den huvudsakliga frågan är därvid huruvida konsumenten kopplar ihop nämnda ord med den skyddade geografiska beteckningen (dom av den 21 januari 2016, *Viiniverla*, C-75/15, EU:C:2016:35, punkt 22).

- 46 Det följer av det ovan anförda, vilket generaladvokaten har påpekat i punkt 55 i sitt förslag till avgörande, att det inte utgör en nödvändig förutsättning för att artikel 16 b i förordning nr 110/2008 ska kunna tillämpas att det omtvistade kännetecknet innehåller en del av en skyddad geografisk beteckning. Det som den nationella domstolen ska pröva för att bedöma huruvida det föreligger en "anspelning" i den mening som avses i denna bestämmelse är således huruvida produktnamnet får konsumenten att som referensbild tänka på den vara som omfattas av den skyddade geografiska beteckningen.
- 47 Det ska här preciseras att den nationella domstolen ska göra sin bedömning utifrån uppfattningen hos en normalt informerad och skäligen uppmärksam och medveten europeisk genomsnittskonsument (dom av den 21 januari 2016, *Viiniverla*, C-75/15, EU:C:2016:35, punkterna 25 och 28).
- 48 Vidare har domstolen redan slagit fast att det är befogat att anse att det föreligger en anspelning på en skyddad geografisk beteckning i fall då produkterna liknar varandra utseendemässigt och försäljningsbeteckningarna liknar varandra fonetiskt och visuellt (dom av den 21 januari 2016, *Viiniverla*, C-75/15, EU:C:2016:35, punkt 33 och där angiven rättspraxis).
- 49 För att det ska anses föreligga en "anspelning" i den mening som avses i artikel 16 b i förordning nr 110/2008 utgör det dock inte heller någon nödvändig förutsättning att den omtvistade benämningen uppvisar en fonetisk och visuell likhet med den skyddade geografiska beteckningen, vilket generaladvokaten har påpekat i punkt 58 i sitt förslag till avgörande. Detta är nämligen endast ett av de kriterier som den nationella domstolen ska beakta vid bedömningen av huruvida produktnamnet får konsumenten att som referensbild tänka på den vara som omfattas av den skyddade geografiska beteckningen. Härav följer att det inte är omöjligt att det föreligger en "anspelning" även när en sådan likhet saknas.
- 50 Utöver de omständigheter att den omtvistade benämningen kan innehålla en del av en skyddad geografisk beteckning och att benämningen kan uppvisa en fonetisk och visuell likhet med denna beteckning, har EU-domstolen framhållit att det, i förekommande fall, även ska beaktas om ord från olika språk ligger nära varandra i begreppsmässigt hänseende, eftersom en sådan närhet, precis som de övriga ovannämnda kriterierna, också kan få konsumenten att, när denne kommer i kontakt med en jämförbar produkt som är försedd med den omtvistade benämningen, som referensbild tänka på den produkt vars geografiska beteckning är skyddad (dom av den 21 januari 2016, *Viiniverla*, C-75/15, EU:C:2016:35, punkt 35 och där angiven rättspraxis).
- 51 Av det ovan anförda följer att det avgörande kriteriet vid definitionen av begreppet "anspelning", i den mening som avses i artikel 16 b i förordning nr 110/2008, är om en omtvistad benämning får konsumenten att, som referensbild, direkt tänka på den vara som omfattas av den skyddade geografiska beteckningen. Det ankommer på den nationella domstolen att bedöma om så är fallet, i förekommande fall med hänsyn till om den omtvistade benämningen innehåller en del av en skyddad geografisk beteckning, om benämningen uppvisar en fonetisk och/eller visuell likhet med denna beteckning, eller om benämningen och beteckningen ligger nära varandra i begreppsmässigt hänseende.
- 52 I det nationella målet ankommer det således på den hänskjutande domstolen att pröva huruvida en jämförbar produkt med den omtvistade benämningen, i det aktuella fallet "Glen", får en normalt informerad och skäligen uppmärksam och medveten europeisk genomsnittskonsument att, som referensbild, direkt tänka på den skyddade geografiska beteckningen, det vill säga "Scotch Whisky", varvid domstolen ska beakta – om benämningen inte uppvisar någon fonetisk och/eller visuell likhet

med den skyddade geografiska beteckningen och benämningen inte innehåller en del av beteckningen – huruvida den skyddade geografiska beteckningen och den omtvistade benämningen ligger nära varandra i begreppsmässigt hänseende.

- 53 Däremot kan EU-domstolen inte godkänna det kriterium för bedömningen av om det ska anses föreligga en "anspelning", i den mening som avses i artikel 16 b i förordning nr 110/2008, som den hänskjutande domstolen tar upp i sin andra fråga, det vill säga att den omtvistade beståndsdelen av kännetecknet väcker någon form av association hos omsättningskretsen till den skyddade geografiska beteckningen eller det geografiska område som den hänför sig till. Detta kriterium visar nämligen inte på något tillräckligt direkt och entydigt samband mellan beståndsdelen och beteckningen i fråga.
- 54 Dessutom är det så, vilket generaladvokaten har påpekat i punkterna 61–63 i sitt förslag till avgörande, att om det räckte med vilken slags association som helst hos omsättningskretsen till en skyddad geografisk beteckning, för att det ska anses föreligga en sådan anspelning, skulle detta för det första leda till att artikel 16 b i förordning nr 110/2008 inkräktade på tillämpningsområdet för de därefter följande bestämmelserna i samma artikel, det vill säga leden c och d, vilka avser de fall där hänvisningen till en skyddad geografisk beteckning är ännu mer subtil än en "anspelning" på denna.
- 55 För det andra skulle tillämpningen av ett sådant kriterium leda till en oförutsebar utvidgning av förordningens tillämpningsområde och medföra betydande risker, bland annat vad gäller rättssäkerheten för de ekonomiska aktörer som berörs. Det framgår nämligen av skäl 4 i förordning nr 110/2008 att unionslagstiftaren har för avsikt att "säkerställa en mer systematisk lagstiftning för spritdrycker" genom att införa "klart definierade kriterier", bland annat för "skydd av geografiska beteckningar". Att använda ett så pass oprecist och brett kriterium som det som den hänskjutande domstolen hänvisar till i sin andra tolkningsfråga skulle inte stämma överens med detta syfte.
- 56 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första delen av den andra frågan besvaras på följande sätt: Artikel 16 b i förordning nr 110/2008 ska tolkas så, att det ankommer på den hänskjutande domstolen att, för att avgöra huruvida det föreligger en "anspelning" på en registrerad geografisk beteckning, pröva om den omtvistade benämningen får en normalt informerad och skäligen uppmärksam och medveten europeisk genomsnittskonsument att, som referensbild, direkt tänka på den vara som omfattas av den skyddade beteckningen. Domstolen ska vid denna bedömning, om den omtvistade benämningen för det första inte uppvisar någon fonetisk och/eller visuell likhet med den skyddade geografiska beteckningen och för det andra inte innehåller en del av denna beteckning, i förekommande fall beakta om den aktuella beteckningen och den aktuella benämningen ligger nära varandra i begreppsmässigt hänseende.
- 57 När det gäller den andra delen av den andra frågan, angående den betydelse som det sammanhang som den omtvistade benämningen ingår i har för den nationella domstolens bedömning av huruvida det föreligger en "anspelning" i den mening som avses i artikel 16 b i förordning nr 110/2008, framgår det av bestämmelsens ordalydelse att det kan vara fråga om en "anspelning" även om produktens rätta ursprung anges (dom av den 21 januari 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punkt 43 och där angiven rättspraxis).
- 58 Det framgår av begäran om förhandsavgörande att Michael Klotz, svarande i det nationella målet, har hävdats att "Glen Buchenbach" utgör en ordvits, som bygger på namnet på den ort som den aktuella drycken kommer ifrån, det vill säga "Berglen" och namnet på den lokala floden "Buchenbach". Domstolen har emellertid redan slagit fast att det, med avseende på artikel 16 b i förordning nr 110/2008, saknar betydelse att den omtvistade benämningen sammanfaller med företagets namn och/eller namnet på den ort där produkten tillverkats (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 januari 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punkterna 42–45).

- 59 Dessutom, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 81 i sitt förslag till avgörande, har domstolen även slagit fast att det, vid bedömningen av huruvida det föreligger ”anspelning” i den mening som avses i artikel 16 b i förordning nr 110/2008, inte är relevant att den omtvistade benämningen utgör en hänvisning till ett produktionsställe som påstås vara känt för konsumenterna i den medlemsstat där produkten framställs. Den berörda bestämmelsen ger nämligen registrerade geografiska beteckningar skydd mot varje anspelning i hela unionen och, med hänsyn till behovet av att säkerställa ett effektivt och enhetligt skydd för dessa beteckningar i hela unionen, är det samtliga konsumenter i unionen som avses (dom av den 21 januari 2016, Viiniverla, C-75/15, EU:C:2016:35, punkt 27).
- 60 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den andra delen av den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 16 b i förordning nr 110/2008 ska tolkas så, att bedömningen av huruvida det föreligger en ”anspelning” på en registrerad geografisk beteckning, ska ske utan beaktande av det sammanhang som den omtvistade beståndsdelen ingår i och särskilt den omständigheten att nämnda beståndsdelen åtföljs av en precisering avseende produktens rätta ursprung.

Den tredje frågan

- 61 Den hänskjutande domstolen har ställt sin tredje fråga för att få klarhet i huruvida artikel 16 c i förordning nr 110/2008 ska tolkas så, att bedömningen av huruvida det föreligger en ”annan falsk eller vilseledande beteckning”, som är förbjuden enligt denna bestämmelse, ska ske med beaktande av det sammanhang som den omtvistade beståndsdelen används i, och särskilt när den åtföljs av en uppgift om produktens rätta ursprung.
- 62 Enligt artikel 16 c i förordning nr 110/2008 ska en registrerad geografisk beteckning vara skyddad mot ”varje form av annan falsk eller vilseledande beteckning i fråga om härkomst, ursprung, art eller väsentliga egenskaper som anges i beskrivningen, presentationen eller märkningen av produkten och som kan ge en falsk bild av dess ursprung”.
- 63 För det första bör det påpekas att det, i motsats till vad Europeiska kommissionen har gjort gällande inte finns någonting i denna bestämmelses lydelse som tyder på att unionslagstiftaren har haft för avsikt att ta hänsyn till det sammanhang som den omtvistade beståndsdelen används i för att bedöma om det rör sig om en ”falsk eller vilseledande beteckning i fråga om härkomst, ursprung, art eller väsentliga egenskaper”.
- 64 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 92 i sitt förslag till avgörande ska uttrycket ”falsk eller vilseledande beteckning ... som anges i beskrivningen, presentationen eller märkningen av produkten” läsas som en uppräkningslista av de olika informationsbärare som kan innehålla den beteckning som misstänks vara falsk eller vilseledande. Det går inte att av detta sluta sig till att denna beteckning måste bedömas tillsammans med den övriga information som eventuellt återfinns i beskrivningen, presentationen eller märkningen av den berörda produkten.
- 65 Vidare, såsom generaladvokaten har angett i punkt 96 i sitt förslag till avgörande, innehåller artikel 16 i förordning nr 110/2008 en graderad uppräkningslista av förbjudna ageranden, där artikelns led c ska särskiljas från de föregående leden a och b. Medan led a uteslutande avser handlingar som innebär användning av en skyddad geografisk beteckning och led b uteslutande avser handlingar som innebär obehörigt bruk, imitation eller anspelning, innebär led c en utvidgning av det skyddade området genom att även inkludera ”varje form av annan beteckning”, det vill säga information till konsumenterna, som återfinns i beskrivningen, presentationen eller märkningen av den berörda produkten, och som utan att anspela på den skyddade geografiska beteckningen kvalificeras som ”falsk eller vilseledande” såvitt avser produktens koppling till den skyddade beteckningen.

- 66 I detta avseende ska det för det första preciseras att uttrycket ”varje form av annan beteckning”, som används i artikel 16 c i förordning nr 110/2008, omfattar information som kan förekomma i beskrivningen, presentationen eller märkningen av den berörda produkten i vilken form som helst, till exempel i form av en text, en bild eller något annat medium som kan ge upplysningar om härkomsten, ursprunget, arten eller de väsentliga egenskaperna hos produkten.
- 67 För det andra är det tillräckligt att en falsk eller vilseledande beteckning återfinns i en av de tre informationsbärarna som nämns i bestämmelsen, det vill säga ”i beskrivningen, presentationen eller märkningen av produkten”, för att det ska anses att den ”kan ge en falsk bild av dess ursprung” i den bestämmelsens mening.
- 68 Det följer av det ovan anförda att artikel 16 c i förordning nr 110/2008 föreskriver ett långtgående skydd för registrerade geografiska beteckningar. Om en falsk eller vilseledande beteckning trots detta kunde tillåtas på grund av ytterligare uppgifter som beteckningen omges av och som bland annat avser produktens rätta ursprung, skulle bestämmelsen inte ha någon ändamålsenlig verkan.
- 69 Såsom redan har angetts ovan i punkt 38 är syftet med förordning nr 110/2008, och särskilt artikel 16, att skydda de registrerade geografiska beteckningarna, vilket gagnar både konsumenterna, som inte får vilseledas av felaktig information, och de ekonomiska aktörer som har tagit på sig högre kostnader för att kunna garantera kvaliteten hos de produkter som lagligen bär skyddade geografiska beteckningar. Dessa aktörer måste nämligen skyddas mot illojal konkurrens.
- 70 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 101 i sitt förslag till avgörande skulle förverkligandet av dessa mål äventyras om skyddet för geografiska beteckningar kunde inskränkas med hänvisning till kompletterande upplysningar som återfinns i anslutning till en falsk eller vilseledande beteckning i den mening som avses i artikel 16 c i förordning nr 110/2008. Den tolkningen skulle nämligen innebära att en sådan beteckning faktiskt fick användas om den åtföljdes av korrekt information.
- 71 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den tredje frågan besvaras enligt följande. Artikel 16 c i förordning nr 110/2008 ska tolkas så, att bedömningen av huruvida det föreligger en ”falsk eller vilseledande beteckning”, som är förbjuden enligt denna bestämmelse, ska ske utan beaktande av det sammanhang som den omtvistade beståndsdelen används i.

Rättegångskostnader

- 72 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

- 1) Artikel 16 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 110/2008 av den 15 januari 2008 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, spritdrycker, samt om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1576/89 ska tolkas så, att det krävs att den omtvistade beståndsdelen används i en form som är identisk med den berörda beteckningen eller som uppvisar fonetiska och/eller visuella likheter med den för att det ska anses föreligga ’indirekt användning i kommersiellt syfte’ av en registrerad geografisk beteckning. Det är således inte tillräckligt att denna beståndsdelen väcker någon form av association hos omsättningskretsen till beteckningen i fråga eller det geografiska område som den hänför sig till.**

- 2) Artikel 16 b i förordning nr 110/2008 ska tolkas så, att det ankommer på den hänskjutande domstolen att, för att avgöra huruvida det föreligger en "anspelning" på en registrerad geografisk beteckning, pröva om den omtvistade benämningen får en normalt informerad och skäligen uppmärksam och medveten europeisk genomsnittskonsument att, som referensbild, direkt tänka på den vara som omfattas av den skyddade beteckningen. Domstolen ska vid denna bedömning, om den omtvistade benämningen för det första inte uppvisar någon fonetisk och/eller visuell likhet med den skyddade geografiska beteckningen och för det andra inte innehåller en del av denna beteckning, i förekommande fall beakta om den aktuella beteckningen och den aktuella benämningen ligger nära varandra i begreppsmässigt hänseende.

Artikel 16 b i förordning nr 110/2008 ska tolkas så, att bedömningen av huruvida det föreligger en "anspelning" på en registrerad geografisk beteckning, ska ske utan beaktande av det sammanhang som den omtvistade beståndsdelens ingår i och särskilt den omständigheten att nämnda beståndsdel åtföljs av en precisering avseende produktens rätta ursprung.

- 3) Artikel 16 c i förordning nr 110/2008 ska tolkas så, att bedömningen av huruvida det föreligger en "falsk eller vilseledande beteckning", som är förbjuden enligt denna bestämmelse, ska ske utan beaktande av det sammanhang som den omtvistade beståndsdelens används i.

Underskrifter